

slik. Bela Čikoš-Sessia in Robert Auer sta razstavila več slik v Novem Yorku. M. Cl. Crnčić je pa šel z onimi svojimi slikami, ki jih doma ni mogel prodati, v Pariz ter jih tam pokazal svetu v salonu „Artin“. Vsled te izložbe je dobil cesarsko nagrado 2000 K, da izdela zbirko bakrorezov iz našega Primorja. Tudi Vlaho Bukovac razstavlja svoje slike v Parizu. „Društvo hrvatskih umjetnika“ namerava prirediti v domovini v kratkem času še več izložb. Zagrebški veletržec S. Berger pa nabira že dolgo vrsto let izvirne izdelke ljudske industrije hrvaške, čipke, ornamente itd. Razstavil je te predmete v Karlsruhe in tako obrnil pozornost inozemstva na to domače hrvaško delo. Zdaj je priredil zopet tako razstavo v Düsseldorfu. Nemški časniki pišejo, da podaje zlasti hrvaška ženska noša mnogo posnemanja vrednih vzorcev.

Dinko Politeo. Dne 5. marca je umrl eden najneumornejših hrvaških publicistov — Dinko Politeo. Tudi slovenski dnevnikarji so prinesli marsikateri njegov članek o slovanskih razmerah. Bil je nekaj časa tudi „Slovenčev“ sotrudnik. Zadnjih deset let je bil slep in je komaj hodil. Vendar pa mu telesna bolehnost ni potrla duha. Do zadnjega je še diktiral članke ter začel nedavno celo še izdajati svoj list. Letos je obolel za influenco ter umrl na pljučnici. O njegovih „Izabranih člancih“ smo že poročali (glej „Dom in Svet“ 1901, str. 698). Dinko Politeo je bil rojen l. 1853. v Starem gradu na otoku Hvaru. Tam je dovršil prve šole. L. 1869. je bil sprejet v spljetsko semenišče. Tu se je jel zanimati za javnost, zlasti za hrvaške in dalmatinske razmere. Dve leti je kot gimnazijec stanoval tudi pri dominikancih. L. 1870—1871. se je pridno bavil s teologijo in mnogo pisal v „Narodni list“, „Voce cattolica“ in „Nazionale“. Tudi marsikatero pesem je zložil, a kmalu je izstopil iz semenišča; kot razlog za ta svoj korak je sam priznal prislovico: „Cherchez la femme!“ Šel je najprej kot namestni učitelj v Dubrovnik na tamošnjo gimnazijo. Oktobra meseca l. 1874. je bilo otvorjeno hrvaško vseučilišče v Zagrebu. Politeo se je takoj vpisal, Pavlinović ga je pa priporočil „Viencu“ in „Obzoru“, naj ga sprejmejo v uredništvo ter izvežbajo v časnikarskem poslu. Ker tu niso imeli mesta zanj, so mu dali stalni mesečni honorar za dopise v „Novem listu“. Ker se je živo udeleževal volitev in demonstracij, so ga relegirali z zagrebškega vseučilišča. Pravniške studije je dovršil v Gradcu ter nato v Spljetu izdajal „Narod“. Od l. 1889. do 1894. je bil v uredništvu „Obzora“, od katerega je prestopil k „Hrvatski“ ter počel izdajati „Mlado Hrvatsko“. Kmalu je zopet sodeloval pri „Obzoru“, in lani je začel izdajati obzornik „Prava hrvatska misao“. Pisal je v hrvaškem, italijanskem, nemškem in francoskem jeziku. Njegovih člankov je gotovo do deset tisoč. Bil je vnet zagovornik hrvaške misli.

V. J. Boguslawski. Med Poljaki, kateri so se trudili za prepodob drugih slovanskih narodov, je znamenit V. J. Boguslawskij. V Peterburgu je studiral pravo, a moral na vojsko v Sebastopolj, odkoder se je vrnil zopet v rusko stolico. Iz spisov Maciejewskega, Zmorskega Sreznevskega in Hilferdinga se je najprej seznanil z Lužickimi Srbi. Potoval je v njih kraje in spoznal v Budišinu njih najzaslužnejše domoljube: kanonika M. Hórnik, J. E. Smolerja in Jenča. Plod njegovih studij so dela: „Rys dziejów serbolużyckich“, „Historia serbského naroda“, „Dzieje Słowianszczyzny Pólnocno - zachodniej“. „Matica Serbska“ ga je imenovala za častnega člana. Umrl je 12. dec. 1901.

Češko gledišče v Brnu. Med tem, ko je „Narodni divadlo“ v Pragi slavilo svojo štiridesetletnico, se je začelo med moravskimi Čehi živahno gibanje za ustanovitev češkega gledišča v Brnu. Denarne zbirke so takoj izpočetka dosegle že precejšnje vsote.

Karel Vinařický. Čehi se spominjajo letos stoletnice po rojstvu zaslužnega pisatelja in rodoljuba Karla Vinařického. Bil je pravi zgled onih požrtvovalnih in za vse dobro navdušenih duhovnikov, ki so tudi pri Čehih stali v prvih vrstah narodnih probuditeljev. Stal je ob zibelki „Musejniku“, „Časopisu katoličkému duhovenstva“, „Matici češki“, „Slovníku naučnemu“ in „Dědictvu sv. Prokopa“. Izdal je več izvirnih pesniških del, posebno pa hvalijo njegove izvrstne prevode iz raznih tujih literatur.

„Tisková liga.“ Češki katoličani so si osnovali v obrambo proti neizmerno predrznim napadom nasprotnih listov društvo „Tisková liga“. Pri zadnjem občnem zboru je bil izvoljen za predsednika znani pisatelj in sociolog dr. Rudolf Horský. To društvo je izročilo državnemu zboru tudi spomenico, v kateri predlaga več izprememb k vladnemu načrtu novega tiskovnega zakona.

Prirodopisno preiskavanje domače zemlje.

Ena prvih domorodnih dolžnosti je, natančno preiskati prirodno bogastvo vsake zemlje, da se dá potem na podlagi zanesljivih podatkov ustvariti racionalno narodno gospodarstvo. Čehi so nam v tem oziru dali že marsikateri hvalevreden zgled. V kraljestvu Češkem imajo za to že od l. 1861. znanstven odbor, katerega dežela in razna društva izdatno podpirajo. Zdaj pa v „Časopisu moravského musea zemského“ kurator tega muzeja g. dr. Jaroslav Jahn pozivlje moravske domoljube, naj se osnuje tak znanstven odbor tudi za Moravo. Mislimo, da bi bilo prav umestno in potrebno, ako bi se tudi na Slovenskem, zlasti na Kranjskem, strokovnjaki bavili s tem velevažnim vprašanjem. Naša dežela, v prejšnjih stoletjih daleko znana po svojem prirodnem bogastvu, je danes skoro pozabljena v narodno-gospodarskem oziru, in značilno je to, da o njenih podzemskih zakladih ravno

Slovenci najmanj vedó. Včasih pride kak tujec, kateri izkorišča prirodne darove, mimo katerih so stoletja brez koristi hodili domorodci kakor slepi. Ali bi ne bila skrb za tako delovanje bolj umestna za naše izobraženstvo, kakor pa marsikaj, kar napolnjuje našo javnost s praznim šumom?

Jan Nowopacký. V Pragi je razstavil svoje slike Jan Nowopacký, eden najstarejših čeških slikarjev. Rojen je bil l. 1821. v Starih Nechanicah. Andrlík je izdal njegovo biografijo, v kateri pripoveduje, kako je prišel ubogi deček na Dunaj, odkoder se je šele l. 1895. vrnil na Češko. Naslikal je mnogo študij s Štajerskega Tirolskega, iz Dalmacije in Istre. Potem je šel v Neapolj in v Rim. Na dunajskih razstavah pred štiridesetimi leti je bilo mnogo slik Nowopackega. Kot učitelja so ga poklicali na dvor. Poučeval je v risanju pri vojvodu Koburškem, nadvojvodu Jožefu, nadvojvodinji Gizeli in prestolonasledniku Rudolfu. L. 1872. je kupil cesar Franc Jožef od učitelja svojih otrok veliko sliko „Polnočna molitev frančiškanov v Solnogradu“. Nowopacký je negoval bolj realistiško smer. Enoinosemdesetletni umetnik je letos v Pragi v palači grofa Sylva-Tarouca na Příkladu razstavil plodove svojega dolgoletnega umetniškega truda. Ob priliki priobčimo to ali ono njegovo sliko.

K. P. Pobědonoscev.

Zadnje mesece so večkrat poročali časopisi, da je prišel najvišji prokurator „Svetega sinoda“ v Peterburgu, Konstantin Petrovič Pobědonoscev, pri carju v nemilost in da bo moral stopiti v pokoj. Ta poročila so zbudila veliko pozornost, ker Pobědonoscev je markantna osebnost, katera izraža ves sedanji ruski državni in cerkvenopravni princip. Pridobil si je velik vpliv v državi in, natihem sovražen od nezadovoljnejev, vendar z neupogljivo vztrajnostjo vzdržuje absolutistični cezaropapizem.

Peter Veliki, ki je sebe proglasil samovoljno za cerkvenega glavarja, je kot najvišjo oblast v cerkvenih zadevah ustanovil „Sveti sinod“. Na čelu mu stoji najvišji prokurator, kateri se smatra kot posredovatelj carske volje v verskih stvareh in ima največji vpliv na cerkveno in posredno tudi na državno upravo. „Sveti sinod“ nastavlja duhovnike, skrbi za njih vzgojo, opravlja cerkveno cenzuro itd. Ves nenaravni položaj ruske cerkve se vidi že iz tega, da stoji na čelu tej najvišji cerkveni oblasti laik - uradnik.

Sedaj šestinsedemdesetletni Pobědonoscev je sin moskovskega profesorja. Na Ruskem voščijo mladim dijakom: Bog ti daj zdravja in postani minister! To oboje uživa Pobědonoscev, kajti on ima dostojanstvo ministra in je pri svojih letih še trden in krepak. Po končanih pravnih študijah je postal tajnik v moskovskem senatnem oddelku in profesor državljskega prava. Poklicali so ga na dvor, da poučuje carjeviča Niko-

laja, in ko je ta umrl, carjeviča Aleksandra, v pravoslovju. Odslej se je dvigal vedno višje, dokler ga ni njegov bivši učenec, car Aleksander III., kot svojega osebnega namestnika postavil na čelo „Svetemu sinodu“.

V Pobědonoscevu sta se v resnici na pravruski način združili državna in cerkvena ideja. To vidimo že iz njegovih literarnih del. Napisal je učno knjigo državljskega prava v treh zvezkih in sodiški navod k civilnemu pravnemu redu, vmes pa je prelagal knjigo Tomaža Kempčana. Izdal je več zgodovinskih razprav poleg „Izpovedanj“ svetega Avgušтина. Preložil je Thierschevo knjigo o krščanski rodbini in sestavil razpravo o cerkvenih praznikih. Pobědonoscev izkuša v svojih spisih dati ruskemu cezaropapizmu tudi znanstveno podlago. Dokazati hoče, da mora biti

K. P. Pobědonoscev.

najvišji posvetni vladar tudi cerkveni poglavar. To je seveda velika zmeta: Cerkev je vesoljna, država pa omejena; cerkev je duhovna in večna, država pa posvetna in končna; cerkev je neodvisna božja ustanova, država pa človeško delo. Jasno je, da mora biti vladar, ki se drži načela, da je le ona vera prava, katero priznava, kdor ima posvetno oblast v roki, absolutističen, nasilen, kateri izkuša duhovno nepokorščino potlačiti s posvetno silo. Zato je tudi Pobědonoscev vedno nagnjen k preganjanju onih, ki se ne uklanjajo državnoverski ideji. Odtod njegovo nasprotstvo do katoličanstva, kakor tudi do mnogostevilnih razkolnih sekt, katere so se ustanovile v sredini ruskega ljudstva. Po njegovih nazorih je duhovnik cerkvenodržavni uradnik in vse cerkveno življenje je podložno državnim naredbam, kakor vojaštvo